

NES (D), DE HERVORMDE KERK

Bouwgeschiedenis en exterieur.

De kerk van Nes is gewijd geweest aan Johannes de Evangelist, die ook op een van de klokken staat afgebeeld.

Het huidige kerkgebouw is in fasen tot stand gekomen. Het oudste muurwerk bevindt zich in de westmuur, die tevens de oostelijke muur van de toren vormt. Dit muurwerk dateert uit het eind van de twaalfde eeuw, vlak na de invoering van de baksteen.

De toren is vermoedelijk aan het begin van de dertiende eeuw gebouwd en is sindsdien verschillende keren opgeknapt voor het laatst in 1974. Er hangen in de toren twee klokken. De ene is gegoten in 1477 door een "mester Gert" en is voorzien van afbeeldingen van de Madonna met kind en van Johannes de Evangelist; de letters van het randschrift staan onregelmatig en ook twee heiligen zijn tussen de letters maar half afgebeeld. De andere klok is in 1686 gegoten door "Petrus Over Ney". Tussen schip en toren is een deur met houten kozijn met uitgestulpte dorpel en het vergulde jaartal 1604; vermoedelijk is in dit jaar aan de toren gewerkt.

Het schip van de kerk is vroeg gotisch, begin dertiende eeuw; de dichtgemetselde, lager staande, smalle ramen met flauwe spitsbogen wijzen hier op. De steunberen van het schip zijn verdwenen, alleen aan de toren zijn tegen de westmuur nog twee steunberen aanwezig, maar vermoedelijk dateren deze uit de zeventiende eeuw, het jaartal 1604 kan hier op wijzen, In de noordmuur, vlakbij de overgang naar de koortravee, is een dichtgemetselde hagioscoop te zien.

Het koor is in steen overwelfd geweest, bij het schip zijn hier geen sporen van aanwezig. In de zestiende eeuw heeft men de ramen aan de zuidzijde vergroot, bij deze operatie heeft men de kap verhoogd en hiervoor heeft men de muren van het koor verhoogd en van een andere afsluiting voorzien. De ramen aan de noordzijde zijn er vermoedelijk in 1838 ingezet.

Interieur.

Van het interieur uit de middeleeuwen is niets bewaard. Het huidige interieur stamt grotendeels uit 1775. In een "staat der gemeente" uit 1810 in het gemeentearchief staat vermeld dat de kerk van Nes in 1775 "nieuw gemaakt" is, wat op het interieur moet slaan. Verder is er vermoedelijk in 1906 een lambrisering van tegels aangebracht, tegelijkertijd met de bouw van het orgel. De verlaag op de banken, met het merkwaardige krulwerk in de deklaag van bepaalde vlakken kan ook uit dit jaar dateren.

De preekstoel met zijn fraaie rococo-snijwerk wordt door S. ten Hoeve toegeschreven aan Yge Rintjes uit Dokkum, die in veel dorpen rond Dokkum in de tweede helft van de 18de eeuw preekstoelen heeft geleverd. Om de preekstoel staat een 19de eeuws doophek met drie dubbele koperen kaarsenarmen en twee blakers. Tegenover de dooptuin staat een herenbank met rococo-snijwerk en een familiewapen van een boerenfamilie die op Monnickehuis woonde; op enkele grafstenen in het koor komt hetzelfde wapen voor, maar dan met persoonlijke huismerken erbij. De rest van de banken zal ook uit 1775 dateren. De tekst- of psalmborden doen 19de eeuws aan wat betreft de belettering, maar kunnen wel uit 1775 dateren.

In het middenpad en in het koor liggen eenvoudige grafstenen, wat zonder twijfel komt doordat er in Nes geen grote adellijke families hebben gewoond. De kerk bezit twee avondmaal-bekers, een uit 1780, gemaakt door Sacco van Aalsum, en een wat grover gemaakte kopie van de vorige uit 1812, niet duidelijk gesigneerd.

Het orgel.

Er komt pas in 1906 een orgel in de kerk, dit orgel wordt geleverd door M. Vermeulen te Woerden. De kas heeft in grote lijnen een Lodewijk XVI-vorm, met vazen op de zijtorens maar het snijwerk is veel grover. In de WO II heeft de firma Spanjaard uit Amsterdam aan het orgel gewerkt en is ook de dispositie gewijzigd. Verder zijn er in 1972, 1985 en 1988 in eigen beheer reparaties aan het orgel verricht. De huidige dispositie luidt:

Bourdon 16 vt
Prestant 8 vt
Roerfluit 8 vt
Trompet 8 vt
Fluit 4 vt
Onleesbaar, vermoedelijk salicet 4 vt
Octaaf 2vt
Mixtuur
Tremolant
Ventiel
Manuaal C -f"
Pedaal aangehangen, omvang C-d

Liuwe van der Meer
2002.

Literatuur:

- Herma M. van den Berg, Noordelijk Oostergo, De Dongeradelen, in "De Nederlandse Monumenten van Geschiedenis en Kunst, Staatsuitg.'s Gravenhage, 1983
- S. ten Hoeve, Friese preekstoelen. DeTille, Leeuwarden, 1980
- Inventaris van de kerk van Nes, gemaakt door het Regionaal Dienstencentrum Fryslân, 2001.